

GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE
SLOVENIAN FORESTRY INSTITUTE

Delovni sklop 1.3 Pomen bolezni in škodljivcev GRM na poslovno uspešnost semenarn in drevesnic

Aktivnost 1.3.1 Seznam škodljivih organizmov in zahtev, ki jih morajo gozdni
drevesničarji upoštevati pri zagotavljanju GRM in zdravju sadik

Pripravila: dr. Nikica Ogris, dr. Barbara Piškur

Ljubljana 2021

Vsebina

1	Seznam karantenskih škodljivih organizmov.....	3
1.1	Seznam KŠO iz Priloge II, Del A:	3
1.2	Seznam KŠO iz Priloge II, Del B:	8
1.3	Nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi	9
1.3.1	Ukrepi (zahteve) za preprečevanje navzočnosti nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov na določenih rastlinah za saditev	9
2	Zahteve ZGRM	10
2.1	Zahteve za dele rastline (7. člen).....	10
2.2	Zahteve za sadilni material (8. člen).....	12
2.3	Strokovni in zdravstveni nadzor reprodukcijskega materiala pri dobaviteljih (Priloga 3).....	13
3	Viri	14

1 Seznam karantenskih škodljivih organizmov

Seznam karantenskih škodljivih organizmov (KŠO) je določen v Prilogi II Izvedbene uredbe komisije (EU) 2019/2072 z dne 28. novembra 2019. Seznam ima dva dela:

Del A: Škodljivi organizmi, za katere ni znano, da bi se pojavljali na ozemlju Unije

Del B: Škodljivi organizmi, za katere je znano, da se pojavljajo na ozemlju Unije

1.1 Seznam KŠO iz Priloge II, Del A:

A. Bakterije

Candidatus Liberibacter africanus [LIBEAF]

Candidatus Liberibacter americanus [LIBEAM]

Candidatus Liberibacter asiaticus [LIBEAS]

Curtobacterium flaccumfaciens pv. *flaccumfaciens* (Hedges) Collins and Jones [CORBFL]

Pantoea stewartii subsp. *stewartii* (Smith) Mergaert, Verdonck & Kersters [ERWIST]

Ralstonia pseudosolanacearum Safni et al. [RALSPS]

Ralstonia syzygii subsp. *celebesensis* Safni et al. [RALSSC]

Ralstonia syzygii subsp. *indonesiensis* Safni et al. [RALSSI]

Xanthomonas oryzae pv. *oryzae* (Ishiyama) Swings et al. [XANTOR]

Xanthomonas oryzae pv. *oryzicola* (Fang et al.) Swings et al. [XANTTO]

Xanthomonas citri pv. *aurantifolii* (Schaad et al.) Constantin et al. [XANTAU]

Xanthomonas citri pv. *citri* (Hasse) Constantin et al. [XANTCI]

B. Glive in oomicete

Anisogramma anomala (Peck) E. Müller [CRSPAN]

Apiosporina morbosa (Schwein.) Arx [DIBOMO]

Atropellis spp. [1ATRPG]

Botryosphaeria kuwatsukai (Hara) G. Y. Sun and E. Tanaka [PHYOPI]

Bretziella fagacearum (Bretz) Z. W de Beer, T. A. Duong & M. J. Wingfield, comb. nov. [CERAFa]

Chrysomyxa arctostaphyli Dietel [CHMYAR]

Cronartium spp. [1CRONG], razen *Cronartium gentianum*, *Cronartium pini* (Willdenow) Jørstad [ENDCPI] in *Cronartium ribicola* Fischer [CRONRI]

Davidsoniella virescens (R. W. Davidson) Z. W. de Beer, T. A. Duong & M. J. Wingfield [CERAVI]

Elsinoë australis Bitanc. & Jenkins [ELSIAU]

Elsinoë citricola X. L. Fan, R.W. Barreto & Crous [ELSICI]

Elsinoë fawcettii Bitanc. & Jenkins [ELSIFA]

Fusarium oxysporum f. sp. *albedinis* (Kill. & Maire) W. L. Gordon [FUSAAL]

Guignardia loricata (Sawada) W. Yamam & Kaz. Itô [GUIGLA]

Gymnosporangium spp. [1GYMNG], razen:

Gymnosporangium amelanchieris E. Fisch. ex F. Kern, *Gymnosporangium atlanticum* Guyot & Malenc Bon, *Gymnosporangium clavariiforme* (Wulfen) DC [GYMNCF], *Gymnosporangium confusum* Plowr. [GYMNCO], *Gymnosporangium cornutum* Arthur ex F. Kern [GYMNCR], *Gymnosporangium fuisporum* E. Fisch., *Gymnosporangium gaeumannii* H. Zogg, *Gymnosporangium gracile* Pat., *Gymnosporangium minus* Crowell, *Gymnosporangium orientale* P. Syd. & Syd., *Gymnosporangium sabiniae* (Dicks.) G. Winter [GYMNFU], *Gymnosporangium torminali-juniperini* E. Fisch., *Gymnosporangium tremelloides* R. Hartig [GYMNTR]

Coniferiporia sulphurascens (Pilát) L. W. Zhou & Y. C. Dai [PHELSU]

Coniferiporia weirii (Murrill) L. W. Zhou & Y. C. Dai [INONWE]

Melampsora farlowii (Arthur) Davis [MELMFA]

Melampsora medusae f. sp. *tremuloidis* Shain [MELMMT]

Mycodiella laricis-leptolepidis (Kaz. Itô, K. Satô & M. Ota) Crous [MYCOLL]

Phoma andina Turkensteen [PHOMAN]

Phyllosticta citricarpa (McAlpine) Van der Aa [GUIGCI]

Phyllosticta solitaria Ellis & Everhart [PHYSSL]

Phymatotrichopsis omnivora (Duggar) Hennebert [PHMPOM]

Phytophthora ramorum (neunijski izolati) Werres, De Cock & Man in 't Veld [PHYTRA]

Pseudocercospora angolensis (T. Carvalho & O. Mendes) Crous & U. Braun [CERCAN]

Pseudocercospora pini-densiflorae (Hori & Nambu) Deighton [CERSPD]

Puccinia pittieriana Hennings [PUCCPT]

Septoria malagutii E. T. Cline [SEPTLM]

Sphaerulina musiva (Peck) Quaedvl, Verkley & Crous. [MYCOPP]

Stegophora ulmea (Fr.) Syd. & P. Syd [GNOMUL]

Thecaphora solani Thirumulachar & O'Brien) Mordue [THPHSO]

Tilletia indica Mitra [NEOVIN]

Venturia nashicola S. Tanaka & S. Yamamoto [VENTNA]

C. Žuželke in pršice

Acleris spp. (neevropske) [1ACLRG]

Acrobasis pyrivorella (Matsumura) [NUMOPI]

Agrilus anxius Gory [AGRLAX]

Agrilus planipennis Fairmaire [AGRLPL]
Aleurocanthus citriperdus Quaintance & Baker [ALECCT]
Aleurocanthus woglumi Ashby [ALECWO]
Amauromyza maculosa (Malloch) [AMAZMA]
Anomala orientalis Waterhouse [ANMLOR]
Anoplophora glabripennis (Motschulsky) [ANOLGL]
Anthonomus bisignifer Schenkling [ANTHBI]
Anthonomus eugenii Cano [ANTHEU]
Anthonomus grandis (Boh.) [ANTHGR]
Anthonomus quadrigibbus Say [TACYQU]
Anthonomus signatus Say [ANTHSI]
Arrhenodes minutus Drury [ARRHMI]
Aschistonyx eppoi Inouye [ASCXEP]
Bactericera cockerelli (Sulc.) [PARZCO]
Bemisia tabaci Genn. (neevropske populacije), za katere je znano, da so virusni vektorji [BEMITA]
Carposina sasakii Matsumara [CARSSA]
Choristoneura spp. (neevropske) [1CHONG]
Cicadellidae (neevropske) [1CICDF], ki so znane kot vektor za *Xylella fastidiosa*, kot so:
(a) *Carneocephala fulgida* Nottingham [CARNFU];
(b) *Draeculacephala minerva* Ball [DRAEMI];
(c) *Graphocephala atropunctata* (Signoret) [GRCPAT];
(d) *Homalodisca vitripennis* (Germar) [HOMLTR].
Conotrachelus nenuphar (Herbst) [CONHNE]
Dendrolimus sibiricus Chetverikov [DENDSI]
Diabrotica barberi Smith and Lawrence [DIABLO]
Diabrotica undecimpunctata howardi Barber [DIABUH]
Diabrotica undecimpunctata Mannerheim [DIABUN]
Diabrotica virgifera zea Krysan & Smith [DIABVZ]
Diaphorina citri Kuwayana [DIAACI]
Eotetranychus lewisi (McGregor) [EOTELE]
Grapholita inopinata (Heinrich) [CYDIIN]

Grapholita packardi Zeller [LASPPA]
Grapholita prunivora (Walsh) [LASPPR]
Heliothis zea (Boddie) [HELIZE]
Hishimonus phycitis (Distant) [HISHPH]
Keiferia lycopersicella (Walsingham) [GNORLY]
Lopholeucaspis japonica Cockerell [LOPLJA]
Liriomyza sativae Blanchard [LIRISA]
Listronotus bonariensis (Kuschel) [HYROBO]
Margarodes, neevropske vrste [1MARGG], kot so:
(a) *Margarodes prieskaensis* (Jakubski) [MARGPR];
(b) *Margarodes vitis* (Philippi) [MARGVI];
(c) *Margarodes vredendalensis* de Klerk [MARGVR].
Monochamus spp. (neevropske populacije) [1MONCG]
Myndus crudus van Duzee [MYNDCR]
Naupactus leucoloma Boheman [GRAGLE]
Neoleucinodes elegantalis (Guenée) [NEOLEL]
Oemona hirta (Fabricius) [OEMOHI]
Oligonychus perditus Pritchard and Baker [OLIGPD]
Pissodes cibriani O'Brien
Pissodes fasciatus Leconte [PISOFA]
Pissodes nemorensis Germar [PISONE]
Pissodes nitidus Roelofs [PISONI]
Pissodes punctatus Langor & Zhang [PISOPU]
Pissodes strobi (Peck) [PISOST]
Pissodes terminalis Hopping [PISOTE]
Pissodes yunnanensis Langor & Zhang [PISOYU]
Pissodes zitacuarensis Sleeper
Polygraphus proximus Blandford [POLGPR]
Premnotrypes spp. (neevropske) [1PREMG]
Pseudopityophthorus minutissimus (Zimmermann) [PSDPMI]
Pseudopityophthorus pruinus (Eichhoff) [PSDPPR]

Rhizoecus hibisci Kawai and Takagi [RHIOHI]

Rhynchophorus palmarum (L.) [RHYCPA]

Saperda candida Fabricius [SAPECN]

Scirtothrips aurantii Faure [SCITAU]

Scirtothrips citri (Moulton) [SCITCI]

Scirtothrips dorsalis Hood [SCITDO]

Scolytidae spp. (neevropske) [1SCOLF]

Spodoptera eridania (Cramer) [PRODER]

Spodoptera frugiperda (Smith) [LAPHFR]

Spodoptera litura (Fabricius) [PRODLI]

Tecia solanivora (Povolný) [TECASO]

Tephritidae (neevropske) [1TEPHF], kot so:

(a) *Anastrepha fraterculus* (Wiedemann) [ANSTFR];

(b) *Anastrepha ludens* (Loew) [ANSTLU];

(c) *Anastrepha obliqua* (Macquart) [ANSTOB];

(d) *Anastrepha suspensa* (Loew) [ANSTSU];

(e) *Bactrocera dorsalis* (Hendel) [DACUDO];

(f) *Bactrocera tryoni* (Froggatt) [DACUTR];

(g) *Bactrocera tsuneonis* (Miyake) [DACUTS];

(h) *Bactrocera zonata* (Saunders) [DACUZO];

(i) *Dacus ciliatus* Loew [DACUCI];

(j) *Epochra canadensis* (Loew) [EPOCCA];

(k) *Pardalaspis cyanescens* Bezzi [CERTCY];

(l) *Pardalaspis quinaria* Bezzi [CERTQU];

(m) *Pterandrus rosa* (Karsch) [CERTRO];

(n) *Rhacochlaena japonica* Ito [RHACJA];

(o) *Rhagoletis fausta* (Osten-Sacken) [RHAGFA];

(p) *Rhagoletis indifferens* Curran [RHAGIN];

(q) *Rhagoletis mendax* Curran [RHAGME];

(r) *Rhagoletis pomonella* (Walsh) [RHAGPO];

(s) *Rhagoletis ribicola* Doane [RHAGRI];

(t) *Rhagoletis suavis* (Loew) [RHAGSU];

(u) *Zeugodacus cucurbitae* (Coquillett) [DACUCU].

Thaumatotibia leucotreta (Meyrick) [ARGPLE]

Thrips palmi Karny [THRIPL]

Unaspis citri (Comstock) [UNASCI]

D. Ogorčice

Hirschmanniella spp. Luc & Goodey [1HIRSG], razen:

Hirschmanniella behningi (Micoletzky) Luc & Goodey [HIRSBE], *Hirschmanniella gracilis* (de Man) Luc & Goodey [HIRSGR], *Hirschmanniella halophila* Sturhan & Hall, *Hirschmanniella loofi* Sher [HIRSLO] in *Hirschmanniella zostericola* (Allgén) Luc & Goodey [HIRSZO]

Longidorus diadecturus Eveleigh and Allen [LONGDI]

Nacobbus aberrans (Thorne) Thorne and Allen [NACOBBA]

Xiphinema americanum Cobb *sensu stricto* [XIPHAA]

Xiphinema bricolense Ebsary, Vrain & Graham [XIPHBC]

Xiphinema californicum Lamberti & Bleve-Zacheo [XIPHCA]

Xiphinema inaequale Khan et Ahmad [XIPHNA]

Xiphinema intermedium Lamberti & Bleve-Zacheo

Xiphinema rivesi (neunijske populacije) Dalmasso [XIPHRI]

Xiphinema tarjanense Lamberti & Bleve-Zacheo [XIPHTA]

E. Parazitske rastline

Arceuthobium spp. [1AREG], razen:

Arceuthobium azoricum Wiens & Hawksworth [AREAZ], *Arceuthobium gambyi* Fridl in *Arceuthobium oxycedri* DC. M. Bieb. [AREOX]

F. Virusi, viroidi in fitoplazme

Virusi, viroidi in fitoplazme na *Malus* Mill., *Prunus* L., *Pyrus* L., *Ribes* L., *Rubus* L., kot so:

(a) Blueberry leaf mottle virus [BLMOV0];

(b) Cherry rasp leaf virus [CRLV00];

(h) neevropski virusi, viroidi in fitoplazme na *Malus* Mill., *Prunus* L., *Pyrus* L., *Ribes* L., *Rubus* L.

1.2 Seznam KŠO iz Priloge II, Del B:

A. Bakterije

Xylella fastidiosa (Wells *et al.*) [XYLEFA]

B. Glive in oomicete

Ceratocystis platani (J. M. Walter) Engelbr. & T. C. Harr [CERAFP]

Fusarium circinatum Nirenberg & O'Donnell [GIBBCI]

Geosmithia morbida Kolarík, Freeland, Utley & Tisserat [GEOHMO]

Synchytrium endobioticum (Schilb.) Percival [SYNCEN]

C. Žuželke in pršice

Aleurocanthus spiniferus (Quaintance) [ALECSN]

Anoplophora chinensis (Thomson) [ANOLCN]

Aromia bungii (Faldermann) [AROMBU]

Pityophthorus juglandis Blackman [PITOUJU]

Popillia japonica Newman [POPIJA]

Toxoptera citricida (Kirkaldy) [TOXOCI]

Trioza erythrae Del Guercio [TRIZER]

D. Mehkužci

Pomacea (Perry) [1POMAG]

E. Ogorčice

Bursaphelenchus xylophilus (Steiner and Bühner) Nickle *et al.* [BURSXY]

1.3 Nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi

V prilogi IV Izvedbene uredbe komisije (EU) 2019/2072 z dne 28. novembra 2019, del E so določeni nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi v zvezi z gozdnim reprodukcijskim materialom, razen semen.

Na domačem kostanju (*Castanea sativa*) ne sme biti prisotna gliva *Cryphonectria parasitica*, ki povzroča kostanjev rak.

Na borih (*Pinus* spp.) ne smejo biti prisotne glive *Dothistroma pini* in *D. septosporum*, ki povzročata rdečo pegavost borovih iglic, ter *Lecanosticta acicola*, ki povzroča rjavenje borovih iglic.

1.3.1 Ukrepi (zahteve) za preprečevanje navzočnosti nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov na določenih rastlinah za saditev

Ukrepi za preprečevanje navzočnosti nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov na gozdnem reprodukcijskem materialu, razen na semenih so določeni v Prilogi V, del D.

1. Vizualni pregledi

Pristojni organ ali izvajalec poslovne dejavnosti pod uradnim nadzorom pristojnega organa opravlja preglede in sprejema druge ukrepe za zagotovitev, da so izpolnjene zahteve glede ustreznih nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov in rastlin za saditev:

- (a) za gozdni reprodukcijski material *Castanea sativa* Mill., razen za semena, se pri vizualnem pregledu v enoti pridelave ali na mestu pridelave ugotovi, da je neokužen s *Cryphonectria parasitica*;

- (b) za gozdni reprodukcijski material *Pinus* spp., razen za semena, se pri vizualnem pregledu v enoti pridelave ali na mestu pridelave ugotovi, da je neokužen z *Dothistroma pini*, *Dothistroma septosporum* in *Lecanosticta acicola*.

Vizualni pregledi se opravijo enkrat letno v najustreznejšem obdobju za odkritje navedenih škodljivih organizmov ob upoštevanju podnebnih razmer in pogojev za gojenje rastlin ter biologije ustreznih škodljivih organizmov.

2. Zahteve za posamezne rodove ali vrste in kategorije

Pristojni organ ali izvajalec poslovne dejavnosti pod uradnim nadzorom pristojnega organa opravlja preglede in sprejema vse druge ukrepe v zvezi z naslednjimi rodovi ali vrstami za zagotovitev:

***Castanea sativa* Mill.**

- (a) da gozdni reprodukcijski material izvira z območij, za katera je znano, da so neokužena s *Cryphonectria parasitica*, ali
- (b) da na mestu pridelave ali v enoti pridelave v zadnji popolni rastni sezoni niso bili opaženi simptomi *Cryphonectria parasitica* ali
- (c) da je bil gozdni reprodukcijski material, ki je kazal simptome *Cryphonectria parasitica*, na mestu pridelave ali v enoti pridelave izruvan, preostali material se je tedensko uradno pregledoval, najmanj tri tedne pred premikom navedenega materiala pa na mestu pridelave ali v enoti pridelave niso bili opaženi simptomi navedenega škodljivega organizma.

***Pinus* spp.**

- (a) da gozdni reprodukcijski material izvira z območij, za katera je znano, da so neokuženi z *Dothistroma pini*, *Dothistroma septosporum* in *Lecanosticta acicola*, ali
- (b) da v zadnji popolni rastni sezoni na mestu pridelave ali v enoti pridelave ali v njeni neposredni bližini niso bili opaženi simptomi bolezni iglic, ki jih povzročajo *Dothistroma pini*, *Dothistroma septosporum* ali *Lecanosticta acicola*, ali
- (c) da so bili na mestu pridelave ali v enoti pridelave izvedeni ustrezni postopki tretiranja proti boleznim iglic, ki jih povzročajo *Dothistroma pini*, *Dothistroma septosporum* ali *Lecanosticta acicola*, in da je bil gozdni reprodukcijski material pred premikom vizualno pregledan, pri čemer je bilo ugotovljeno, da nima simptomov *Dothistroma pini*, *Dothistroma septosporum* ali *Lecanosticta acicola*.

2 Zahteve ZGRM

V 7. členu ZGRM je določeni splošni pogoji za trženje GRM. V tretji alineji tretjega odstavka je določeno, da se GRM lahko trži, če "je ustrezne kakovosti, zlasti glede velikosti, **zdravstvenega stanja** in drugih splošnih značilnosti reprodukcijskega materiala".

Slednje je podrobneje določeno s pravilnikom o pogojih za vpis v register dobaviteljev in drugih obveznostih dobaviteljev ter zahtevah za trženje gozdnega reprodukcijskega materiala (Uradni list RS, št. 153/21).

2.1 Zahteve za dele rastline (7. člen)

1) Deli rastlin, ki se tržijo, morajo biti ustrezne tržne kakovosti, t.j. primerne velikosti, zdravi in ustrezati splošnim značilnostim drevesne vrste ali umetnega križanca, razen pri delih rastlin iz rodu *Populus*, kjer so zahteve naslednje:

- a) za stebelne potaknjence se šteje, da niso ustrezne tržne kakovosti, če imajo katere koli od naslednjih pomanjkljivosti:
- njihov les je star več kot dve leti,
 - imajo manj kot dva dobro oblikovana popka,
 - prizadeti so od nekroz ali škodljivih organizmov,
 - kažejo znake izsušitve, pregretosti, plesnivosti ali razkroja,
 - ne ustrezajo kakovostnim razredom iz Priloge 2, ki je sestavni del tega pravilnika;
- b) za šibe se šteje, da niso ustrezne tržne kakovosti, če obstajajo katere koli od naslednjih pomanjkljivosti:
- njihov les je star več kot tri leta,
 - imajo manj kot pet dobro oblikovanih popkov,
 - prizadeti so od nekroz ali škodljivih organizmov,
 - kažejo znake izsušitve, pregretosti, plesnivosti ali razkroja,
 - imajo druge poškodbe razen poškodb zaradi obrezovanja,
 - imajo več stebelc,
 - imajo preveliko ukrivljenost stebela,
 - ne ustrezajo velikostnim razredom iz Priloge 2 tega pravilnika.

(2) Deli rastlin, ki se tržijo, morajo biti zdravi. Deli rastlin so zdravi, če izpolnjujejo naslednje pogoje:

- a) so najmanj dvakrat letno strokovno in zdravstveno pregledani, in sicer prvič v času od 1. junija do 31. julija in drugič od 1. septembra do 31. oktobra, vključno s pregledom 100 m od okolice objekta, kjer so pridelani. Strokovni in zdravstveni nadzor je podrobneje določen v Prilogi 3, ki je sestavni del tega pravilnika,
- b) so pridelani v pogojih brez prisotnosti fitoftor (*Phytophthora* spp.) s seznama, določenega v četrtem odstavku tega člena,
- c) so na podlagi vizualnega pregleda brez škodljivih organizmov oziroma brez znamenj ali simptomov prisotnosti škodljivih organizmov, ki vplivajo na njegovo kakovost ali uporabnost,
- č) so nepoškodovani in brez drugih napak, ki lahko vplivajo na njegovo kakovost ali uporabnost.

(3) Za objekte za pridelavo delov rastlin, ki se tržijo, je obvezno testiranje zemlje, substrata in vode za zalivanje na prisotnost fitoftor (*Phytophthora* spp.) s seznama iz četrtega odstavka tega člena.

Testiranje se izvaja periodično, in sicer najmanj vsako peto leto.

(4) Seznam vrst fitoftor (*Phytophthora* spp.), katerih prisotnost je v objekti prepovedana, objavi in posodablja inštitut na svoji spletni strani (v nadaljnjem besedilu: seznam fitoftor). Vrste fitoftor (*Phytophthora* spp.) na seznamu fitoftor so izključno vrste z znanim negativnim vplivom na gozdne sestoje.

(5) V primeru prisotnosti fitoftor (*Phytophthora* spp.) s seznama fitoftor ali ob vidnih znamenjih oziroma simptomih škodljivih organizmov ali poškodb, ki vplivajo na kakovost ali uporabnost delov rastlin, mora dobavitelj obvestiti inštitut in gozdarskega inšpektorja, ki v sodelovanju z inštitutom in v skladu s predpisi, ki urejajo gozdni reprodukcijski material, določi ukrepe za ustrezno tretiranje ali odstranitev, če tretiranje ni mogoče.

(6) Dobavitelj za tretiranje škodljivih organizmov in ukrepe za odstranitev ali zmanjšanje prisotnosti fitoftor (*Phytophthora* spp.) s seznama fitoftor vodi zapise.

2.2 Zahteve za sadilni material (8. člen)

(1) Sadilni material, ki se trži, mora biti ustrezne tržne kakovosti, to je zdrav, vitalen, fiziološko kakovosten, in ustrezati splošnim značilnostim drevesne vrste ali umetnega križanca, razen pri sadilnem materialu, ki se trži do končnega uporabnika na območjih s sredozemskim podnebjem, kjer se šteje, da ni ustrezne tržne kakovosti, če ima katere koli od naslednjih pomanjkljivosti:

- a) poškodbe, razen vreznin od obrezovanja ali poškodb, ki nastanejo pri izruvanju;
- b) premalo popkov, sposobnih za razvoj v glavni poganjek;
- c) večstebelnost;
- č) deformiran koreninski sistem;
- d) znaki izsušitve, pregretosti, plesnivosti ali drugih škodljivih organizmov;
- e) neenakomerna rast.

(2) Poleg zahtev iz prejšnjega odstavka mora:

- a) partija sadilnega materiala, ki se trži do končnega uporabnika na območjih s sredozemskim podnebjem, vsebovati najmanj 95% sadilnega materiala ustrezne tržne kakovosti, in
- b) sadilni material ustrezati zahtevam glede starosti in velikosti iz Priloge 4, ki je sestavni del tega pravilnika.

(3) Če se pri vzgoji sadilnega materiala iz prejšnjega odstavka uporabljajo kontejnerji, mora biti njihova velikost najmanj 200 cm³, pri vrsti *Pinus pinaster* pa najmanj 120 cm³.

(4) Sadilni material, ki se trži, mora biti zdrav. Sadilni material je zdrav, če izpolnjuje naslednje pogoje:

- a) je najmanj dvakrat letno strokovno in zdravstveno pregledan, in sicer prvič v času od 1. junija do 31. julija in drugič od 1. septembra do 31. oktobra, vključno s pregledom 100 m od okolice objekta, kjer je pridelan. Strokovni in zdravstveni nadzor je podrobneje določen v Prilogi 3 tega pravilnika;
- b) je pridelan v pogojih brez prisotnosti fitoftor (*Phytophthora* spp.) s seznama fitoftor;
- c) je na podlagi vizualnega pregleda brez škodljivih organizmov oziroma brez znamenj ali simptomov prisotnosti škodljivih organizmov, ki vplivajo na njegovo kakovost ali uporabnost;
- č) je nepoškodovan in brez drugih napak, ki lahko vplivajo na njegovo kakovost ali uporabnost.

(5) Za objekte za pridelavo sadilnega materiala, ki se trži, je obvezno testiranje zemlje, substrata in vode za zalivanje na prisotnost fitoftor (*Phytophthora* spp.) s seznama fitoftor. Testiranje se mora izvajati periodično, in sicer najmanj vsako peto leto.

(6) V primeru prisotnosti fitoftor (*Phytophthora* spp.) s seznama fitoftor ali ob vidnih znamenjih oziroma simptomih škodljivih organizmov ali poškodb, ki vplivajo na kakovost ali uporabnost delov rastlin, mora dobavitelj obvestiti inštitut in gozdarskega inšpektorja, ki v sodelovanju z inštitutom in v skladu s predpisi, ki urejajo gozdni reprodukcijski material, določi ukrepe za ustrezno tretiranje ali odstranitev, če tretiranje ni mogoče.

(7) Dobavitelj za tretiranje škodljivih organizmov in ukrepe za odstranitev ali zmanjšanje prisotnosti fitoftor (*Phytophthora* spp.) s seznama fitoftor vodi zapise.

2.3 Strokovni in zdravstveni nadzor reprodukcijskega materiala pri dobaviteljih (Priloga 3)

Strokovni in zdravstveni nadzor se opravi na zemljiščih in objektih v sodelovanju z dobaviteljem oziroma njegovo odgovorno strokovno osebo dobavitelja. Obsega pregled listin, istovetnosti, vizualni pregled, vzorčenje in preverjanje skladnosti reprodukcijskega materiala in 100 metrskega pasu okrog objekta, določenega s tem pravilnikom in zakonom, ki ureja gozdni reprodukcijski material.

V strokovnem in zdravstvenem nadzoru se pregled opravi vzorčno, in sicer tako, da se pregleda najmanj vsaka peta vrsta posevka iste vrste rastlin.

Pri najmanj 1 rastlini na 100.000 rastlin se pregleda tudi zdravje koreninskega sistema, in sicer tako, da se rastlino izpuli, otrese zemlje in vizualno pregleda koreninski sistem, nato se odstrani del skorje na koreničniku ter se opravi pregled prisotnosti nekroz, odmrlega tkiva in poškodb zaradi žuželk (rovni sistemi). Uporabljeno orodje se po vsakem pregledu rastline ustrezno razkuži.

V primeru gostega posevka se pregleda zdravstveno stanje rastlin, listov in iglic tudi znotraj posevka, tako da se rastline odgrnejo in oceni se zdravje in osutost listnega aparata.

S strokovnim in zdravstvenim nadzorom se ugotavlja navzočnost gospodarsko škodljivih organizmov, katerih navzočnost ni dovoljena v odstotku, večjem od dopustnega, kakor je določeno na seznamu gospodarskih škodljivih organizmov. Dodatno se pri strokovnem in zdravstvenem nadzoru ugotavlja tudi prisotnost škodljivih organizmov, ki jih urejajo predpisi, ki urejajo zdravstveno varstvo rastlin.

Seznam gospodarsko škodljivih organizmov in njihov prisotni dopustni odstotek pripravi in posodablja inštitut ter ga objavlja na svojih spletnih straneh.

Če se pri strokovnem in zdravstvenem nadzoru ugotovi prisotnost neznanega škodljivega organizma ali drugega škodljivega dejavnika, se odvzame vzorec in pošlje v uradni laboratorij.

Za strokovni in zdravstveni nadzor mora biti objekt pripravljen (npr. oplet).

Med premiki med posameznimi posevki je treba razkuževati uporabljeno orodje, med premiki med objekti pa je treba razkuževati tudi obutev.

O vsakem opravljenem strokovnem in zdravstvenem nadzoru inštitut sestavi zapisnik, ki ga preda gozdarski inšpekciji.

Po opravljenem drugem strokovnem in zdravstvenem nadzoru v tekočem letu inštitut izda potrdilo o zdravstveni ustreznosti oziroma potrdilo, da reprodukcijski material ustreza zahtevam tega pravilnika.

Potrdilo o zdravstveni ustreznosti reprodukcijskega materiala se pripravi v skladu z obrazcem, ki je objavljen na spletni strani inštituta. Sestavni del potrdila je seznam reprodukcijskega materiala, za katerega se izdaja potrdilo.

Kopijo potrdila o zdravstveni ustreznosti gozdnega reprodukcijskega materiala inštitut posreduje tudi gozdarski inšpekciji.

Potrdilo o zdravstveni ustreznosti rastlin za saditev velja od njegove izdaje do naslednjega zdravstvenega nadzora. Takrat potrdilo o zdravstveni ustreznosti rastlin začasno nadomesti zadnji zapisnik o zdravstvenem nadzoru objekta.

Dobavitelj mora hraniti zapisnike o strokovnih in zdravstvenih nadzorih objekta za nedoločen čas.

3 Viri

Izvedbena uredba komisije (EU) 2019/2072 z dne 28. novembra 2019 o določitvi enotnih pogojev za izvajanje Uredbe (EU) 2016/2031 Evropskega parlamenta in Sveta, kar zadeva ukrepe varstva pred škodljivimi organizmi rastlin, ter razveljavitvi Uredbe Komisije (ES) št. 690/2008 in spremembi Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2018/2019. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2019/2072/oj?locale=sl

Pravilnik o pogojih za vpis v register dobaviteljev in drugih obveznostih dobaviteljev ter zahtevah za trženje gozdnega reprodukcijskega materiala (Uradni list RS, št. 153/21). <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV14322>

Ogris N. (ur.). 2021. Najpomembnejši povzročitelji poškodb tujerodnih vrst gozdnega drevja in sadik domačih vrst gozdnega drevja ter ukrepi na sadikah. Studia Forestalia Slovenica. Ljubljana, Gozdarski inštitut Slovenije, Založba Silva Slovenica: 280 str. <https://doi.org/10.20315/SFS.179>

Ogris N. (ur.). 2021. Priročnik za določevanje vzrokov poškodb drevja: medmrežna različica. www.zdravgozd.si

EPPO (2021) EPPO Global Database (available online). <https://gd.eppo.int>